

Nr 107.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel dels för inköp av stenkol och ved, dels ock för statens bränslekommissions verksamhet under budgetåret 1951/52 m. m.

(1:a avd.)

I propositionen nr 128 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 9 mars 1951, föreslagit riksdagen anvisa

dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket

a) till Förlagskapital för inköp av ved ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor;

b) till Förlagskapital för inköp av fossila bränslen ett investeringsanslag av 25 000 000 kronor;

dels å riksstaten för budgetåret 1951/52 under tionde huvudtiteln

a) till Statens bränslekommission: Avlöningar ett förslagsanslag av 860 000 kronor;

b) till Statens bränslekommission: Omkostnader ett förslagsanslag av 853 000 kronor;

c) till Omkostnader i samband med inköp och lagring av fasta bränslen, m. m. ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor;

dels ock å riksstaten för budgetåret 1951/52 å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket

a) till Förlagskapital för inköp av ved ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor;

b) till Förlagskapital för inköp av fossila bränslen ett investeringsanslag av 25 000 000 kronor.

Åtgärder för anskaffande av reservlager av ved och kol.

Vår bränsleförsörjning har under de gångna efterkrigsåren i stort sett utvecklats gynnsamt och de av statsmakterna vidtagna regleringsåtgärderna ha efter hand kunnat avvecklas. Under de senaste månaderna har läget emellertid ånyo försämrats, då en alltmer påtaglig brist på kol givit sig till känna på de europeiska marknaderna. Orsakerna härtill torde vara att söka i den politiska spänningen, som föranlett de kolproducerande länderna att i ökad takt bygga ut sin tunga industri, icke minst rustningsindustrien, med

därav följande ökat bränslebehov, och dessutom att öka sin beredskapslagring av kol. Resultatet har blivit en avsevärd minskning av de för export tillgängliga kvantiteterna fasta fossila bränslen.

Vårt bränslebehov tillgodoses numera till stor del med olja. Även om oljeimporten hittills kunnat fortgå utan störningar måste man dock ta hänsyn till oljeimportens stora känslighet för de världspolitiska växlingarna och bör sålunda icke räkna med att kunna kompensera underskottet i kolimporten med en ökad import av olja. I detta läge synes det departementschefen angeläget att man söker tillvarata möjligheterna att bygga upp en reserv av såväl importerade som inhemska fasta bränslen för nästa bränslesäsong.

Med hänsyn till svårigheterna att erhålla kol i Europa har en viss import från Förenta staterna ägt rum under senaste tid. Bränslekommissionen har också planerat inköp av amerikanska ångkol samt gas- och kokskol för reservlagring, varvid kommissionen för egen räkning skulle inköpa omkring 300 000 ton ångkol. Då det är angeläget att importen kan ske snarast möjligt, har Kungl. Maj:t funnit sig böra bemyndiga kommissionen att inköpa nämnda kvantitet. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap har fått i uppdrag att biträda med importen och att förskottera kostnaderna. Medelsbehovet för de nu aktuella inköpen torde röra sig omkring 35 miljoner kronor. Då det, enligt vad kommissionen antytt, kan bli erforderligt att kommissionen ökar sina inköp av stenkol och även köper andra fossila bränslen, har departementschefen i likhet med kommissionen ansett, att man bör räkna med ett medelsbehov av 50 miljoner kronor. Departementschefen har därför tillstyrkt, att detta belopp anvisas såsom förlagskapital för de ifrågasatta köpen. Då inköpen redan börjat och medel därför komma att bli erforderliga redan före den 1 juli har departementschefen föreslagit, att ett anslag å 25 miljoner kronor anvisas å kapitalbudgeten redan å tilläggsstat för innevarande budgetår och att ett lika stort anslag upptages för budgetåret 1951/52.

Vad härefter angår veden har departementschefen i likhet med bränslekommissionen ansett, att man bör söka tillvarata möjligheterna att åstadkomma en reserv för nästa bränsleår. I sådant syfte bemyndigade Kungl. Maj:t kommissionen att upptaga förhandlingar med Sveriges skogsägares riksförbund, enskilda skogsägarföreningar och andra vedleverantörer om anskaffande av ett reservlager av omkring 3 miljoner kubikmeter ved. Enligt ett mellan kommissionen och riksförbundet nu träffat avtal skall förbundet söka få fram omkring 2 miljoner kubikmeter ved, för vilket ändamål kommissionen skall tillhandahålla förlagskapital. Med hänsyn till att avverkningarna böra sättas i gång snarast möjligt har Kungl. Maj:t genom beslut den 9 mars 1951 godkänt avtalet och bemyndigat kommissionen att tills vidare anlita kolclearingkassan för erforderliga utbetalningar. Kommissionen har även fått bemyndigande att med andra vedleverantörer träffa liknande avtal om anskaffning av ved. Medelsbehovet för de ifrågasatta vedinköpen har av kommissionen uppskattats till 60 miljoner kronor. I likhet med vad som anförts beträffande kolköpen torde, framhåller departementschefen,

även i detta fall medel komma att erfordras redan före den 1 juli. Departementschefen har därför förordat, att ett anslag å 30 miljoner kronor äskas å tilläggsstat för detta budgetår och ett anslag av samma storlek för nästa budgetår.

Enligt vad departementschefen erfarit undersöker man inom bränslekommissionen möjligheterna att få till stånd en ökad tillverkning av brännstovv. Några förslag till åtgärder i sådant syfte ha ännu icke framlagts, men skulle frågan bliva aktuell synes departementschefen Kungl. Maj:t böra ha befogenhet att, om så anses påkallat, använda någon del av de ifrågasatta förslagsmedlen för inköp av ved även för torvinköp.

Anslag till statens bränslekommission för budgetåret 1951/52.

För innevarande budgetår ha uppförts förslagsanslag till Statens bränslekommission: Avlöningar å 600 000 kronor och till Statens bränslekommission: Omkostnader å 270 000 kronor. Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t medgivit, att kommissionen av dessa anslag må taga i anspråk 726 400 kronor, respektive 235 400 kronor.

Till följd av det ändrade försörjningsläget på bränsleområdet har bränslekommissionens arbetsuppgifter ånyo ökat. Den påbörjade avvecklingen har därför fått avbrytas och en utbyggnad av kommissionen har i stället planerats och påbörjats. Då kommissionen med all sannolikhet torde komma att behöva fortsätta sin verksamhet även under nästa budgetår, måste enligt departementschefen medel för detta ändamål anvisas.

Kommissionen har för nästa budgetår beräknat anslagsbehovet för avlöningar till 862 076 kronor och medelsbehovet för omkostnader till 853 000 kronor. I omkostnadsanslaget har upptagits en post å 500 000 kronor, avseende kostnader för tryckning av nya bränslelicenser för hushållsförbrukare. Bränslekommissionen har hemställt om bemyndigande att som en beredskapsåtgärd låta trycka och utställa sådana licenser. Som skäl härför har i huvudsak anförts, att man i nuvarande labila läge icke kan bortse från möjligheten att en ransonering blir nödvändig även under kommande bränsleår samt att det nuvarande licensmaterialet visat sig vara alltför föråldrat och otillförlitligt för att kunna läggas till grund för en ransonering och att det icke är möjligt att till rimliga kostnader revidera detsamma.

Mot kommissionens beräkning av medelsbehovet för avlöningar har departementschefen icke annat att erinra än att beloppet bör avrundas till 860 000 kronor. Ej heller mot beräkningen av medelsbehovet för omkostnader har departementschefen något att invända. Departementschefen delar kommissionens uppfattning att licenserna för hushållsbränsle böra förnyas och har för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att bifalla kommissionens framställning om bemyndigande att trycka nya licenser. För bestridande av kommissionens omkostnader föreslås sålunda skola anvisas 853 000 kronor.

Under den tid vedregleringen bestod anvisades årligen ett särskilt anslag för bestridande av bränslekommissionens omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved. Kommissionen har nu föreslagit, att ett motsvarande anslag upptages för nästa budgetår för bestridande av omkostnader i samband med de planerade åtgärderna för ökad brännvedsproduktion och för anskaffande av fossila bränslen. Departementschefen anser i likhet med kommissionen, att ett sådant anslag bör anvisas och har icke något att erinra mot det föreslagna beloppet, 4 miljoner kronor. Anslaget har synts böra rubriceras Omkostnader i samband med inköp och lagring av fasta bränslen, m. m.

Utskottet.

På grund av rådande utrikespolitiska förhållanden har en alltmer påtaglig brist på kol givit sig till känna på de europeiska marknaderna. Visserligen tillgodoses numera vårt bränslebehov till stor del med olja men såsom departementschefen framhållit måste man även om oljeimporten hittills kunnat fortgå utan störningar taga hänsyn till oljeimportens stora känslighet för de världspolitiska växlingarna. Man bör alltså icke räkna med att kunna kompensera underskottet i kolimporten med en ökad import av olja. Utskottet delar därför departementschefens uppfattning, att alla möjligheter böra tillvaratagas för att bygga upp en reserv av såväl importerade som inhemska fasta bränslen för nästa bränslesäsong.

Vad beträffar de fossila bränslena avser lagringen amerikanska ångkol samt stenkol och brunkolsbriketter. Departementschefen har härför räknat med ett medelsbehov av 50 miljoner kronor, att anvisas såsom förlagskapital. Utskottet har icke något att erinra mot den verkställda beräkningen och tillstyrker, att, då inköpen redan börjat och medel därför komma att bliva erforderliga redan före den 1 juli, hälften av ifrågakarande belopp anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår och hälften upptages för nästa budgetår.

Vad veden beträffar har departementschefen räknat med ett reservlager av omkring 3 miljoner kubikmeter. Medelsbehovet härför har uppskattats till 60 miljoner kronor. Ej heller dessa beräkningar ge utskottet anledning till erinran. På förslag av departementschefen tillstyrker utskottet, att hälften av beloppet i fråga anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår och hälften för nästa budgetår.

Med hänsyn till möjligheterna att få till stånd ökad tillverkning av brännertorv har utskottet i anslutning till vad departementschefen anfört icke något att erinra mot att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att, om så anses påkallat, använda någon del av de ifrågasatta förlagsmedlen för inköp av ved även för torvinköp. Utskottet vill i anslutning härtill framhålla, att enligt vad utskottet under hand inhämtat statens bränslekommission efter propositionens avlämnande anhållit om Kungl. Maj:ts bemyndigande att få teckna

avtal med torvproducenter om tillverkning av intill 200 000 ton maskintorv intill ett belopp av 6 miljoner kronor.

Det ändrade försörjningsläget på bränsleområdet har medfört, att statens bränslekommissions arbetsuppgifter ånyo ökat. I stället för planerad avveckling har en utbyggnad av kommissionen blivit behövlig. Det synes därför nödvändigt att anvisa medel för kommissionens verksamhet under nästa budgetår. Vid sin granskning av departementschefens beräkningar av medelsbehovet för avlöningar och omkostnader har utskottet icke funnit något att erinra och tillstyrker alltså, att anslag för ändamålen upptagas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Departementschefen har erinrat om att under den tid vedregleringen bestod ett särskilt anslag årligen anvisades för bestridande av bränslekommissionens omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved. Med hänsyn till i det föregående föreslagna åtgärder för ökad brännvedsproduktion och för anskaffande av fossila bränslen tillstyrker utskottet, att ett motsvarande omkostnadsanslag anvisas för nästa budgetår. Utskottet har icke något att erinra mot att detsamma bestämmes till 4 miljoner kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må anvisa

I. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 under fonden för förslag till statsverket

a) till *Förlagskapital för inköp av ved* ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor;

b) till *Förlagskapital för inköp av fossila bränslen* ett investeringsanslag av 25 000 000 kronor;

II. för budgetåret 1951/52 under tionde huvudtiteln

a) till *Statens bränslekommission: Avlöningar* ett förslagsanslag av 860 000 kronor;

b) till *Statens bränslekommission: Omkostnader* ett förslagsanslag av 853 000 kronor;

c) till *Omkostnader i samband med inköp och lagring av fasta bränslen m. m.* ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor;

III. för budgetåret 1951/52 under fonden för förslag till statsverket

a) till *Förlagskapital för inköp av ved* ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor;

b) till *Förlagskapital för inköp av fossila bränslen* ett investeringsanslag av 25 000 000 kronor.

Stockholm den 24 april 1951.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

*
Närvarande: se under utlåtandet nr 104.